

ուրիշ կերպիւ կարելի չէ ձեռք բերել. բայց միայն Ռուսոյ Սե Ծովու մէջ ունեցած իշխանութիւնը պատշաճաւոր սահմաններու մէջ ամփոփել: Ռուսոյ քաղաքականութեան ոյժը և գործիքը Սեփազօր ըն է: Ռուսի այս քաղաքին առն շին օսմանեան կայսրութիւնը և միջերկրական ծովը ընդ երկար և դուրս ընդ միջտամէն վտանգէ ազատ կրնէ. կոստանդնուպոլսու Չերքէզի ծովը գերբը, և Գանուբին գետաբերանները ամենեկին պաշտպանութեան մը կարօտ չեն սյուսհետե: Կնատենը ալ ուրիշ պատեքաղի դաշտ չմար բայց միայն Գանուբեան իշխանութեան երկիրները ուսկից Ռուսերը հալածել դիրքին է: Արեմն Սեփազօրին քան դուր անշուշտ հարկաւոր է և հնար չէ զանց առնել, թէ և Ռուսիան Գանուբեան երկիրները պարպելու և Բարձրագոյն Գանուբեան ինդրածններէն հրաժարելու ըլլայ, այս պայմաններով եղած հաշտութիւնը պատրուակաւ է քանի որ Խրիմու այն մեծ բերդը անկործան կրմայ: Կս պատճառաւ է որ, արարտութեամբ պիտի տեսնենք թէ որ նիզակակից տերութեանց զօրքերը գէպ Խրիմ քալին և Գանուբեան երկիրներու պատերազմի դաշտը Լաստրիայի յանձնեն:

Նետեկալ տողերը Երկրիէն բօթին Շուէտի յուլիսի 13ին հրատարակուած լրագրոյն մէջ կը կարդացուի, Ռինլանտայի նամակէ մը քաղուած: «Ի՛նչ ժամանակէ ՚ի վեր, Ռինլանտայի լուսեռականները կը բռնադատեն, որպէսզի Կունական Ռուսաց եկեղեցիներուն մէջ ներկայ գտնուին Գրեզ Լստուած երգած ժամանակին Տերօն գործքին համար, որուն Եկեղեցոյս կայսրը ձեռք զարկած է հեթանոսները ջնջելու, և յունաց եկեղեցիին հաւատքը տարածելու, որ մէն դուրս եղողներուն փրկութիւն չկայ»:

Ինչպէս անհաս Գրեզ օրագրին մէջ կը կարդանք: Գաղղիական կառավարութիւնը հրաւիրեր է կըսեն Լալէրդ իշխանը, որպէսզի յառաջակայ ամսոյս Գուրնի զօրահանգիսին հոն գտնուի: Պէճիգայի թագաւորը խոստացեր է ինքն ալ հոն գտնուելու, միանգամայն և Բարձրակալի նորահաս թագաւորը:

Պալէի ծովէն ստեղծուած լուրերը կը ծանուցանեն, թէ անգղիացւոց նաւատորմը քանի մը Ռուս վաճառականաց նաւեր բռնելէ ցորեն բռնաւորեալ, նաև պատերազմական կողմէ մը Վօլկա կողուած, որոնք Ենգղիա խրկեր են ծախուելու համար:

ան երջանկութեանը որ պիտի վայելենը»:

Լս խօսքերը լմնցնելով շուտով սանդուղէն վար իջաւ, և զօրպետը ընկերացաւ անոր, Զաղե ժամ մը անցած էր՝ զօրապետը նորէն եկաւ: «Տիտոս, աղողակեց ան, շուտով ետեւէս եկուր թագաւորը դքեզ կուզէ»:

Տիտոս անմիջապէս անոր ետեւէն գնաց, զօրապետը թագաւորին դահլիճը մտցուց զայն ուր որ թագաւորը նստած էր սեղանի մը քով որուն լըայ ծիրանագոյն և մետաքսէ պատմուճաններ կային, սակիէ և արծրէ սակեզօծ անօթներ և անթիւ մեծաքին զարդեր բոլորն ալ փայլուն աղամաններով, յակնթներով, զմրուխտներով և ընտիր մարգարիտներով զարդարեալ: Տիտոս ներս մտնելու ատենը մեծաւ խոնարհութեամբ բարեկեց զթագաւորը, բայց և ոչ անգամ մը նայեցաւ բոլոր այս հարստութիւններուն վրայ: Թագաւորը այս բանս դիտելով՝ ըսաւ. «Կրտսեան մոր այս մեծաքին զարդերը կարող չեն հրապուրել զքեզ. քու զուակներդ անգամ արհամարհեցին զանոնք. ետեւէս եկուր, քեզի ա սոնցմէ աւելի ընտիր գանձեր պիտի ցուցնեմ»:

Տիտոս պատասխանեց. «Մի՛ աշխատիք տէր իմ, այս շորհքը միայն կը խնդրեմ ձեզմէն որ անպարզ զիս տանջանաց տեղը խրկէք, ուր որ զաւակացս և լծակցիս արիւնովը ուղղուած է: Չկայ աշխարհիս մէջ արեւորիշ բան մը որ զիս իրեն կապէ և ՚ի մեզս գրգռէ, բոլոր գանձերը որ պիտի ցուցնէք ամենեկին արժէք մը չունին աչքիս առջին»:

Թագաւորը կրկնեց. «Կայց սակայն եկուր և տես անգամ մը»: դուռ մը բանալով հրամայեց որ ներս մտնէ: Տիտոս հնազանդեցաւ և խիստ զարդարուած սրահի մը մէջ մտաւ. հաղու թէ

Ենգղիոյ հասարակաց խորհրդարանը, լըրտ Բալթիսթընին առաջարկութեամբ օրէնքի մը քուէ տուաւ. որով թէ՛ Ենգղիա և թէ՛ օտար երկիրները բնակող Ենգղիոյ հպատակները, և թէ՛ օտար տերութեանց հպատակները, որոնք վեհապառ թագուհին երկիրները կը բնակին, Ռուսոյ հետ պատերազմուենցած ատենինս, թէ որ իրենց յօժար կամ քը Ռուսոյ տերութիւն 1854 մարտի 29ին հաստատուած փոխառութեանը մասնակից ըլլան, և հասարակաց դրամադրուս ծախու առնեն, այստամբ պիտի համարուին ՚ի բաց առնելով Ենգղիոյ այն հպատակները, որոնք թառանգութենէ մը իրաւունք կունենան սոացուածքի տէր ըլլալ կամ պարտապան իրենց անցնելով, ուստի անոնց հրաման է առնել, թէ Ռուսոյ հասարակաց դրամադրուս բաժինները և թէ յիշեալ ծախուած թղթերուն դրամները:

Ամերիկայէն եկած, վաճառականաց նամակները կը ծանուցանեն, թէ այս տարուան Սիւպրեալ Կահանգաց ցորենի հունձքը շատ առատ է, և հետեւաբար կերելի թէ մէկ քանի ամիսէն մեծ քանակութեամբ արմօք պիտի խրկուին կէ Եւրոպա թէ որ հարկը պահանջու ըլլայ:

Վատրիտի օրագրիները կը տեսնեն թէ նոր պաշտօնները շատ սիրով ընդունուեցան և Սպառնի ժողովոյն ՚ի պաշտօնէ հրաւիրանացը համեմատ պատէ շնորք մը ցուցուցան: Վարաձախտ Լըսթրիտի օրագրին այցելութիւն ետքը, պատնէշները պաշտպանողները իրենց տունը երթալին սուաջ կարգաւ թագուհին առջեւէն անցան. օրագիր մը կըսէ թէ թագուհին շատ սիրով ընդունեցաւ ժողովրդեան զինքը բարեկեց:

Նետեկալ լուրերը Փարիզի և Թրեստու օրագրիներուն հեռագրական նամակներէն են:

Երջան օգոստոս 2 ըստ նոր տուճարի, կը գրեն թէ արդէն Ռուսաց զօրաց քանի մի գնդեր Փրութ գետէն անդին քաշուեր են: Ռուսաց այս ետ քաշուելու գործողութիւնը հաշտութեան հակամիտութիւն ունենալուն նշան է:

Պերլինէն օգոստոս 4ին կը գրեն թէ արեւմտեան տերութիւնները ՚ի պաշտօնէ մերժեցին Ռուսոյ կայսեր առաջարկութիւնները, և իրենք իրենց առաջարկութիւնները առջև կը բերեն, որոնց վրայք շուտով Վեննա ժողով մը կը զանուցուէ. բայց ամենեկին հաւանական չէ որ Ռուսիան անոնց առաջարկութիւնները ընդունի: Ալ էնայէն դարձեալ նոյն թուով կը գրեն

բայլ մը յառաջ գացած էր, յանկարծ զարմանքէն անշարժ մնաց և չէր հաւատար աչքերուն քանզի տեսաւ որ այս սրահին մէկալ ծայրը՝ իր կինը և զուակները նստած ուրախակց խօսակցութիւններ կրնէին ու ամենեկին տեսած չէին անոր ներս մտնելը. ինքն ալ քիչ մը ժամանակ մնաց հոն առանց յառաջ երթալու և խօսելու. մերձապէս բազուկները բաց վազեց մինչև ընտանեաց եղած սեղը և պուտաց. «Կաւրանական Լստուած. դուք էք, սիլ իմ սիրելիներս. ողջ ես ամենապիտի լծակցս. դքեզ իմ նաղելի աղջկիս, կատաղի դազանները չյօշոտեցին և զձեզ ալ սիրուն տղաքս չնաղխողեցին». ես կը կարծէի թէ դուռն տանջանքներով մեռած էք, սհա գաւմէնք ալ ողջ առողջ կը գտնեմ. ինչպէս և զամէտ անկա չեմ կրնար իմանալ, և այնպէս կերևայ ինձի որ հրաշքով մը յարութիւն առած էք»:

Ինտանիքը այս ձայնը լսելով ճանցան զինքը և ամէնքն ալ դէպի իրեն եկան. կինը փաթթուեցաւ իր ամուսնոյն և ուրախութեան արտասուքներով թրջեց զանկիս. զուակները չորս կողմը հաւաքուած ձեռքերը կը համբուրէին և ձուկ կերուն կը փորէին. ամէնքն ալ սաստիկ ուրախութեան մէջ էին:

Լս յորաշարժ տեսարանը թագաւորին սրբութիւն խորին և քաղցր յուզման մը պատճառեղաւ. ինքն ալ շատ դժուարութի կրեց արտասուքները դադարեցնելու համար: Վերջապէս Տիտոս իր անչափ երջանկութեան ունեցած յուզմունքը փարատելով ըսաւ թագաւորին. «Վրժանի համարեցէք, տէր իմ, ըսել ինձի թէ ինչպէս այնքան ահագին սպառնալիքներէն ետքը ասանկ անչափ զթու թիւն և կարեկցութիւն կը ցուցնէք մեզի»:

Թէ Օսթէն Սաբէն Ռուս զօրապետը մեծ բանակի մը գլուխ ըլլալով, իր բանակատեղին հաստատեց Կաշի մէջ:

Ենգեալ յուլիսի 31ին Ռուսերը Պուքրէնէն բոլորովն ելան և Գանժապիզէն իշխանը քաղաքին հրամանատարութիւնը ձեռք առաւ:

Պերլինի կառավարութիւնը օրագիրը օգոստոս 7ին կը ծանուցանէ Վ. Վ. Երբէրին պատերազմի պաշտօնեայ անուանիլը:

Կալիթանց ժամանակէ մը ՚ի վեր մեծ կոտորած կրնէ եղեր ՚ի Բեքրայուրի:

Յանցիկէն օգոստոս 8ին կը գրեն: Թէ Պարակէ անձինք գաղղիացի զօրապետը Շուէտի թագաւորին հետ խորհրդակցեցէր է ՚ի Վերքըրմու Կորին Վեհապառութիւնը արեւմտեան տերութեանց հետ միաբանելու յօժարութիւն ունենալը յայտնեց է, բայց քանի մը պայմաններով:

Վերքըրմէն օգոստոս 8ին կը գրեն թէ զօրապետ Պարակէ անձինք և թագաւորին մէջ տեղեղան թօսակցութենէն ետքը, հրաման խրկուեցաւ ՚ի Քարիսերոնա Շուէտի նաւատորմին որ պատերազմի պատրաստ կենայ:

Քոբէնհակէն կը ծանուցանեն օգոստոսի 5: Քալիթ Պերլինի օրագիրը, Սուէնակայէն հեռագրական նամակ մը կը հրատարակէ, իմացնելով թէ նոյն ամսոյ 2ին, 12 եռայարկ պատերազմական մեծ նաւեր գէպ ՚ի Տէկերալի (Լանտ կղզիներուն մէջ, գաշեր են, և նոյն ամսոյ 8ին եօթը ժամ գնդակահարութենէ մը ետքը, դադարեցր յիշեալ Տէկերալի կղզիին տիրեր են:

Ռուսիսէն օգոստոս 10ին կը գրեն թէ Սաբսոնիայի թագաւորը Վոնիսէն ետ դառնալու ատեն, Պրենպուշէն քով կառքէն ինկեր և ձիին կից մը տալով մեռեր է:

Փարիզէն 5 օգոստոսի գրուած նամակ մը զոր թուրինք օրագրիները հրատարակած են, կըսէ թէ կոստանդին մեծ իշխանը Բրոնշտատի բոլորովն պտոյտ մը ըրած ժամանակը մակնյը դարձեր է. և հաղի թէ կը գրեն են մաղերէն բռնելով աղտուել զկայսերազուն իշխանը, բայց կարիցին իշխանը և 4 նաւատիք կորուսեր են:

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ . 9 ՕԳՈՍՏՈՍԻ

Ենգեալ հինգշաբթի Կորին Վեհապառութե գաւոր բարձրապատիւ Յաթմա Սուլթանին, և բարձրապատիւ Ռեշիտ փաշային որդւոյն վեմափայլ Լի Վալի փաշային հարսանեաց շքեղ

Թագաւորը պատասխանեց. «Պարտք կը համարիմ ինձի, աս բանիս պատճառը իմացնել քեզ: Գուն աղէկ դիտես որ անհնար էր ինձի քրիստոնէութեան կողմնակից ըլլալը: Մեր վեհապառ կայսրէն ելած հրամանին համաձայն, ամէնեկն աղաւ միջոցները ՚ի գործ դրի որպէսզի իմ վիճակներուս մէջէն Կաղղիացի խաչելեալ Յիսուսին կրօնքը բոլորովն ջնջել տամ, և որովհետեւ դուռն քրիստոնէից ժողովոյն մէջ անոնց երեւելի անդամներէն մէկն էիր, անոր համար բնականապէս առաջին բարկութիւնս քու վրայ պիտի թափէի: Կը յուսայի որ երբ որ դուռն ինձի հնազանդիս մէկալ քրիստոնէից օրինակ պիտի ըլլաս որ իրենց կրօնքը ուրանան. իսկ երբ որ դուռն դէմ դնես ինձի, քու տանջանքերդ անոնց աչքը պիտի վախցնէր: Բայց դուռն իմ սպասնալեացս համբերեցիր: Կնատենը որոշեցի որ աւելի աղաւ կերպով մը զքեզ պատժեմ. ինձի այնպէս կերեար որ քեզի պէս գորովագութ հայր մը աւելի կուզէ ուրանալ զքերտոնէութիւնը, քան թէ ձեզ որ զուակները դուռն և սոսկալի տանջանքներով մեռնին. բայց սխալեցայ. Վերք է որ բռնմքեղի ինչ որ պատահեցաւ երբ որ կինը և զուակներդ յաջորդաբար եկան սպառտու. յիրաւի այս պատմութիւնը քեզի անորժելի պիտի ըլլայ:

Ես և առաջ պղտիկ տղաք բերել տուի. զօրապետը հրաման ունէր իմաց տալու քեզի այս տղուն համար պատրաստուած սոսկալի տանջանքը. անկիս տղաք բերելով հասկըցուց ինձի ինչ խօսակցութիւն որ եղած էր ծնողացը և տղուն մէջ մէկ կողմէ կէ բաժնուելուն ժամանակը: Լս սիրուն տղան զրկացս վրայ առի, խանդալաւանօք սիրեցի զայն. ցուցուցի անոր խաղա

հանգեալ կատարուեցաւ Պարզա ի իմանի թա...

Արդէն անցեալ երկու շաբթիներէն բազմութիւնը...

Այստեղից հարաւ ժամը 4ին սուկեզօժ փա...

Արդէն անցեալ երկու շաբթիներէն բազմութիւնը...

Արդէն անցեալ երկու շաբթիներէն բազմութիւնը...

ընկեր և ուրիշ շատ բաներ, որոնց տեսքը և...

Արդէն անցեալ երկու շաբթիներէն բազմութիւնը...

մատուցանելու վեհափառ կայսեր և կեսորեն...

Արդէն անցեալ երկու շաբթիներէն բազմութիւնը...

տարիաւ կայսեր փեսայ Վրէ Վարկ փաշային...

Արդէն անցեալ երկու շաբթիներէն բազմութիւնը...

Թարգմանեաց ի գործընկերներ և...

է, սակայն թէ որ մտածէ մարդ թէ օգին տարու թիւը և խմուած ջուրին անմարդութիւնը ինչ ներգործութիւն կրնան ընել, կրհամարուի որ դարկաթանին ըրած կոտորածը շատ քիչ է :

Պարծողութիւնս արհաւիր Բանակին :

Օսմանեան և Ռուսաց զօրաց մէջ երկու պտ տերազմ՝ եղաւ, մէկը Պայազխի մտ յուրիսի 29ին, և միւսը՝ ՚ի՛ Քուրուքտերէ օգոստոսի 7ին Օսմանցիք առաջին պատերազմին մէջ յաղթուեցան, կրսեն, զօրացեալ Վէլիմ՝ փաշային ըրած յանցանքէն, երկրորդ պատերազմն ալ չկրցան շահիլ, բայց մեծ քաջութեամբ կռուեցան : Ահաւասիկ Պարալիզմէն մեր թղթակցին գրածը այս երկու պատերազմաց վրայօք :

Վրաստան, 6 օգոստոսի 1854 :

Շարաթ օրը առաւօտուն յուրիս 29ին Պայազխէն 3 ժամ հեռու Վարապուլաքի օսմանեան 3,500 Խեթիք և 6000 պաշարօղոս՝ զօրքէ բաղկացեալ բանակին վրան 10,000 Ռուսի զօրք յարձակեցան, պատերազմը շատ քաջութեամբ յաւաճ կերթար, և Ռուսը սկսան տկարանալ, ու շտապեցան իրենց 5000 պահեստի զօրքը օգնութեան կանչելու : Բայց ինչ ատեն օսմանցւոց զօրքը իմացան, որ Վէլիմ փաշան իր ջորս գունդ պահեստի կանոնաւոր զինուորները իրենց օգնութեան բերելու տեղ՝ դէպ ՚ի՛ Վանայ գաւառը կերթայ, չեն գիտեր ինչ պատճառաւ, պարտաւորեցան ետքաշուիլ հետևաբար Ռուսերը Պայազխտ քաղաքին տիրեցին կրսեն :

Ընայած անաւասիկ Քուրուքտերէյի պատերազմին մանրամասն տեղեկութիւնը :

Օգոստոս 7ին շարաթ օրը Քուրուքտերէյէն բաժնուած դաշտի մը մէջ օսմանեան զօրքը Ռուսաց զօրաց վրայ յարձակեցաւ, երկու կողմէն ալ քաջութիւնը հաւասար էր : Թնդանօթը որտարալը երկու բանակաց մէջ ալ մեծ կոտորած կրնէր, և երբ օսմանցի հետևակ զօրքը՝ աւելի գործունէութեամբ Ռուսաց աջ կողմի զօրաց վրայ յաղթութիւն ստացան, ան ատենը Ռուսաց զօրացեալը, բոլոր իր պահեստի զօրքը աջակողման զօրաց օգնութեան բերաւ : և հեծեալօրաց խումբը վրանին քաղցուց : Թէպէտև օսմանցւոց հեծեալօրքը անմիջապէս դէմ կեցան, բայց իրենց շարժումը չյաջողեցաւ ձեռնին յոգնած ըլլալուն պատճառաւ : ուստի օսմանեան հետևակ զօրքերը պարտաւորեցան փոքր ինչ ետ քաշուիլ շատ կարգաւ, և իրենց

Ի ՍՈՒՐԲ ԹԱՐԳՄԱՆԻ ՉՍ ՄԵՐ

Արաշեալ ՚ի Սիւրբապետան վարժարանի յառար յիշատակի նշոյս :

Չինչ ինչ ՚ի ճօն յեղեղել ազգասիրաց կաճառիս, քան զյիշատակ օրհնեալ Հայց, բարեբարացն ազգիս : Զբարձաւ քրտնայ Նոր Աթոն տօնի արմնաց մետաղիքեան Եւ ՚ի ճակատ պերճ Մտեաց, հրճուանք ոյսօր ցոլանան, Թո՛ղ կրկնեաց ընծային ըզխչատակ իմ կիթառ : Թո՛ղ լեւեցէ կամենայց զիցանուէրն բարբառ : Աս՛ գու իմ Արարատ, ազգիտութեան որ իստար Պատեալ ըզքեզ, և որպէս որք հայրնի նա իտպաւ : Անդրապատ որ յարուց փայլեցալ նորա յեղակարծ Երեւանայ աշխարհին նախնայ զաղեա բազմաբնակ : Եւ թե որպէս Ազգասիր, զխոյտ տարեալ բազմաբնակ Ետեա զազուն բարբառա՞, զիւրն բարբառ ըզքե՞ : «Ոչ մարդկեղեն ինչ հանձնար, օճան շորհիս յորտաւստ կրկնեաց անպէն վեհախառ, հիմաուրցն Արարատ, Ալ անմահն զթութիւն որոյ չիք եղբ և սահման Եւ առ որով է շի՞ մի համատարածն Ովիւն : Չի հաճեցաւ զիւրնիլ ՚ի մեր պաղէտ միւսանգամ : Ով տեր քանի՞ հիւսիսաչ քոյին ինամը յարժամ : Այս արիկ լուծովու : Արամազնուցյց գրոհի Զօնեաց բարուն ըզՎերտօլ, և զՊահակ պետն արհի, Ռոց ջանիք Հայաստան լոյս զգեցաւ զիտութեան փարատեցաւ և իստար սրգիտութեան առժաման : Պայճառացաւ զեղեղէջ ընար դարտատ մեր Հայկեան Եւ տոհմական ետուն անգք, ըրտեմարմնք մեր գեղուն : Ո՛հ յերեսաց ՚ի ստիլ՝ ոչ պիտայից մարմնական Ալ չարադոյն քան գնա, տառիցն ստե՞ Աստուածեան : Ի թութիւն յեղակարծ եղեալ ամեն Հայարեար, Վայելն արք կտապիլոզ, զարդիւն երկոյն բերկարար : Ատարանն խաղտուրը և ճեքեալ յուսական : Օտարտեալ այն հիւճունք, բա՛ ՚ի մի թեր արկեալ կան : Ոչնի՞ մտկոյն զունդագունք զիմն յարիւրն իմաստից Եւ հարկանն ըզպատեք ծարաւօտանիլ ըզբրտից : Քանի՞ ուսմամբ զարդանալ շուն մեծ գնեն անդաւոր Զյոյզ անգամ՝ ոչ տուեալ հանդիսաւ քրտնոց և դադար : Այսպէս բարձր եղանակ հանդիսացաւ Հայաստան Այսպէս թոխա և հանձնարք առին ՚ի լոյս եօթնարիւնեան :

Համադասակ Եղեալար Չայեան, աշակերտ Մէսր, վարժարանին :

հրացաններով Ռուսաց վիշապ հնդին մեջէն ճամբայ բանալով : Կրկու կողմէն ալ մեծ կոտուտ եղաւ, այսինքն 4500 հոգի մեռան և 700 հոգի վիրաւորեցան : Բայց օսմանեան թնդանութեամբ զօրքը աւելի յաջողակ ըլլալով՝ տարակոյս չկայ որ Ռուսաց կորուստը իրենցմէ՝ աւելի եղած է : Ռուսներն մէկ զօրացեալ մեռաւ և երկու զօրացեալ վիրաւորեցան : Ռուսաց պաշտօնատար մը, պատերազմէն 2 ժամ ետքը, թուրքաց յառաջապահ զօրաց քոյրը եկաւ 2 օրուան զինադադարում ինդրերը, որ իրենց մեռեալները թաղեն, և վիրաւորեալները վերցնեն :

Օսմանեան յառաջապահ զօրքը՝ որ 2 գունդ հեծեալօրքէ բաղկացեալէ հրամանատարութիւն իմասիլ փաշային, հաճի Վէլի գեղը բանակեալ է : և Օ. արիք Ռուստաֆա փաշային հրամանատարութեանը ներքե եղած բանակին բազմախումբ զօրքը, հաճի Վէլի գեղին և Կարսին մէջ տեղին է : իսկ ետքի պահեստի զօրքը Կարս քաղաքին մէջ կրգտնուի :

Իրայտրական պահպան զօրաց զլիւսաւոր զօրացեալ և Պադուի զօրաց հրամանատար Վէլիմ փաշային տեղը, կոստանդնուպոլսոյ զօրաց զԷլիաւոր զօրացեալ Տարաչօր Ռեչիտ փաշան անցաւ վասն առաջին պաշտօնին, և երկրորդ պաշտօնին համար՝ Ռուստաֆա փաշան անցաւ որ Սօբուլ գալէի զինուորական կառավարիչ էր :

Հարիւրաւոր աւազակապետ Կանի Վաթրաճին, որ քանի մը ժամանակէ ՚ի վեր ՚ի վիրու բանակ էր, ամոյս 2ին Պօլիս հասաւ : ուր դատապարտուեցաւ, կրսեն, 15 տարի թին մտաւ :

ԹԱՆԱԶԱՆ ԵՆԻՐԻ

Չիւսուիր, 15 Օգոստոսի :

Վաղաքի քնակչներն գրեթէ հարիւրն 20ը դարկաթանի երկեղէն գիւղերը ցրուեցան և Վիտս և ուրիշ կողմները փական : Ի վերայ այսր ամենայնի ինչպէս մեր նախնեցից թուով գրած եմք՝ փակնուաւ բան չիւյ : վասնից թէ և օրը 1-2 հիւրընդող կամ մեծնող կրպտահի՛ այն ևս անգիւ շուրթեան արդիւնքն է : կոստանդնուպոլիս ևս կերեւայ թէ իրզիւրի պէս է : սակայն ՚ի Վարդանէլայս արտար կոտորած ընել սկսեր է, և կելիւրուի մէջ զգալի կերպիւ մեղմոցեր է :

Անցեալ շրբքաթի Մտորիական շաքենաւ ու Վոստանդնուպոլիսէն վերադարձաւ իրզիւր մեծապատիւ Յովսէփ շէլէպին (յուսուֆեան իւր նորապատի աղնուուհի լծակցին հետ) նմանապէս նոյն սրայազատին բեռայր մեծարգայ կոստանդեան Վրիկոր ալան՝ իւր քաջատուճիկ լծակցովը :

Մեծնովյէն կրգրեն, թէ դարկաթանը կոտորած կրնէ յիշեալ քաղաքին մէջ, և վեհափառ Վիթթօր իմանուէլ թագաւորը յիշեալ քաղաքը երթալով՝ հիւանդներուն այցելութեան գացեր, և դարկաթանէն բուժուողները քաջալերեր և մխթարեր է :

Վաղաքիական Շաքալ անուն պատերազմական շոգենաւը երկի հտառ իրզիւր Մուսամի ծովեղերքէն գարով, ուսկից եօթը յոյն ծովապատակ բերաւ : Այս շոգենաւուն հրամանատարը՝ զարգարծ անձանց երկիւղալն օրինակ մը տարու համար, նաւուն մեծ սիւնին վրայ կախեց յիշեալ ծովապատակները : որոնք մէկ ժամուջափ կախած մնացին ՚ի ցոյց հասարակութեան Շաքալ շոգենաւը Մուսամի կառավարին և անոր գերդաստանին գարտեանը կրպտահ իրզիւր որոնք կոստանդնուպոլիսէն պիտի դան տյօրերս և յիշեալ շոգենաւով Մուսամիպիտի երթան :

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԻՐ

Պայրիկէն հասած վերջին ըւրերը կրճանուցանեն թէ անգղիական և գաղղիական զօրքը բոլոր Մանտ կղզոյն տիրելն ետև, սկսեր են գնդակոծել Պոմարսօնտ կղզին, որուն բերքերուն մէջ, կրսուի թէ միայն 2000ի չափ Ռուսաց զօրք կրգտնուէին :

Անգղիոյ Քարրամէնը գոցուեցաւ մինչև ՚ի 7-19 հոկտեմբերի : Այս առթիւ վեհափառ թագուհին ատենարանութիւն մը ըրաւ : որուն մէջ յետագայ յօդուածը կրկարդամք : Միլլորտը և Տեւորը, պատերազմին գործողութիւնները յառաջ տանելով մտերիմ, միաբանութեամբ գաղղիացւոց կայսեր, պիտի ջանամ զպել աղղու

կերպիւ մը Ռուսիոյ իշխանասեր և յարձակողական ոգին, որ կրգարտաւորէ զմեզ գնէք ձեռք առնուլ պաշտարան լու համար դաշնակից մը և ապահովեցնելու համար Կըրպիոյ անդարութիւր Պոք պիտի սքանչանայք ինձի հետ օսմանեան զօրաց քաջութեանը և յայտուութեանը վրայ, զոր ցուցուցին Միլլադրիոյ մէջ և Պանուբի վրայ եղած զանազան գործողութեանց մէջ :

ԲԺՇՈՒԹԻՒՆ ԱՄԵՆԵՅՈՒՆ

Սպիտակ Թովմայի Հուրուր :

Հազարաւոր անձինք ամէն ազգէ՝ կրնան վկայել այս օգտակար գեղին գործութիւնները և յատկութիւնները, և ապացուցանել ՚ի պահանջէ հարկին, թէ ասոր գործածութեամբ մարդոյ մարմինը և անդամները առողջութիւնը ստացան, յետ ՚ի գործ գործածելու ուրիշ զանազան գեղեր : Վրայ մէկը իմաստ յայտնապէս համոզուիլ այս սպեղանիին սքանչելի բժշկութեանը վրայ, եթէ կարգաւոր ըլլայ օրակարգը, որոնք այս բաները անդադար կը պատմեն շատ տարիներ հետ : Այս պատմութեանց շտեղծը այնքան գարնանակ էն, մինչև որ բժիշկներէն ամենէն հոգեկարգները կ'ապշտնեն : Որքա՞ մարդիկ այս գերագոյն և ազգու գեղով վերստին ստացան գործածութիւնը իրենց բազկաց և սրկաց (պաճաղ), զինի շատ ժամանակ նայուէր հիւանդանոցաց մէջ, ուր հարկ կ'ըլլար զիմանիլ իրենց անպատեղ մեկը կարել տարու : Անոնցմէ շտեղծը այս սպաստանարանները թող տարով և իրենց ցաւը ծածկելով : որ ըլլայ թէ ևս առաւել ցաւալի գործողութեան մը երթակայ ըլլան, կատարեալապէս բժշկեցան միշտ անգին գեղը գործածելով : Այս բժշկեալ մարդկիւններն շատերը՝ երկատափութեան զեքնուող զգացումներ շարժեալ, վկայեցին և հաստատեցին այս բարեբար վստահները առաջ քաղաքացեալ լըրտին և ուրիշ պաշտօնատարաց լնտանի, իրենց վկայութեանը մեծագոյն հաստատութիւն տալու համար :

Ոչ որ պիտի յուսահատեր իւր հիւանդ կայութեանը վրայ, եթէ բաւական վստահութիւն ունենար իմաստ փորձելու այս գեղը և շարունակելու այս դարմանը : որքա՞ ժամանակ որ իւր անոնի բուժիւնը կը պահանջէ : Եւ այս բանին հաստատուն վստահանք պիտի ապացուցանէ թէ, ի՞նչ և վասն տեւանի կ'այ բժշկութիւն :

Այս սպեղանին յատկապէս հետեւեալ հիւանդութեանց համար օգտակար է :

- Վիրաւորեալ սրունքներ :
- Ճիծերուն հիւանդութիւններ :
- Խաղաւարտ մորթոյն (բիւսթիւլ) :
- Խածուածք մեղաց և փորթիկ ճանձերու :
- Հազարաւոր բորոտութիւն : Չեղբուածք ձեռաց :
- Քոյ զիւր (չիփիթիլ) : Շաքր որովայնի :
- Չեռնահարութիւնը (թափուք կեօզել) :
- Բնորոշակում երակաց և սրունց (պալուր) :
- Վրայ ուրիշ : Ռուսոյց մասնաց :
- Չեղբուութիւն (սրգա) : Օճիկ (եղբանքը իւր թի) :
- Ռուսոյց որովայնի, կողից, և երաստանի :
- Ռոնացաւութիւն (նիգրիս) : Բորոտութիւն :
- Երկանմաժութեան (նիֆրիթ) :
- Շաքր երեսաց, կողից, և անդամոց :
- Տեռատեալութիւն (մայապու) :
- Յօդացաւութիւն (բիւսթիւլ) :
- Խոյ պարանոցի (սուսա) : Ռուսութիւն (չէփր) :
- Արեան ապակաւութեան պատճառեալ դեպք :
- Արեան պատճառեալ վերք :
- Գոնջութիւն գիւր (գէլ) և ուրիշ տեղեաց :
- Պալարք (չիշ) : Փողպաւք :
- Վիսացաւութիւն : Աջացաւութիւն :
- Չ զացաւական սաստիկ դեպք :
- Ռուսոյց (գիւմօր) : Վեղբ (իւրտու) :
- Վերոյիտեան զանազան անոր, որպիսի են վերք, այտուց (չիշ) և քաղցիկ :

Այս սպեղանին կը վաճառի ՚ի Լոնտոն միտր Թովմա Հուրուրի գործատունը, որ է Միլլեթ քառու թագութիւն 244 : իսկ օտար երկրները գլխաւոր դեղափաճառաց քով կը գտնուէին իրզիւրի մէջ : Անձէլօ ճիւստի կ'եղեղանալին իստանթը կը ծան ուի : որ ՚ի Իրանից թագը Սուլթանի ճարտար լուսուած փողքը թիւ 50 :

Այս սպեղանին ամանները գտնուան մեծութեամբ են : և կը վաճառին 8-21 և 52 զուռուշի իւրբանիւրը, և ամեն մեկուն մէջ տեղալ ծանուցալը մը կայ, որ յիշեալ թագանին գործածութեան վրայօք մանրամասն տեղեկութիւններ կուտայ, գաղղիարեն, անգղիարեն և յուսարեն լեզուաւ :

ՃԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆ

Այս լազիկը երկու շարաթը անգամ մը ուրբաթ օրը կը հրատարակուի : Տարեկան գիւր 120 զուռուշէ կանխիկ վճարելով որ կուգէ կրտայ ստորագրել, Չիւսուիր՝ Արշալուս Արարտեան գրատունը : իսկ ուրիշ քաղաքաց համար՝ անա կը նշանակելը լրագրոյս յարգի գործակալաց անուանը, որ են :

- Կոստանդնուպոլիս՝ Պերդեան պտուտի պարն Ալեքիս : որուն գրատունը ՚ի Մուստաֆա փաշայի իման է :
- Պրուսա՝ մահտեի կարտալտա աղա Ալիքան :
- Ալեքսանդրիա՝ Պետրոս աղա Ալանեան :
- Գանիլ՝ Կարապետ աղա տեր Կարտեան :
- Յուպի՝ Բարուրի և Մայնալ Նահանգաց Ալեքիկոյ հիւպատոս Յակոբ աղա Ս : Մարտեան :
- Հայկե՝ Յովնանիս և Սարգիս աղա Միտրեան :
- Թրեսոն՝ Արթուր Արաքամ աղա :
- Կարին՝ մահտեի Զարութիւն աղա Ազաղեան :
- Ղարսե՝ աղա Թովմայի Չեղբուց :
- Պալատ՝ Անգղիոյ հիւպատոսի փոխարտը աղա խ : Միլլեան :
- Կարթում՝ պարն Թաքեալ խ : Ալեւուսիան :
- Սինիպոլիս՝ պարն Յովնանիս Ս : Մովսիսեան :
- Գոնջան՝ պարն Սեթ Ալեա Սեթեան :

Հրատարակել և տեր լրագրոյս :

Ղարսա Պ. Պայազխեան :

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԱՐՇԱՆՈՅՍ ԱՐԱՐԱՆՆԵՐ